

Nr 78.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Norrbottens län; given Stockholms slott den 1 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Vilhelm Lundvik.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDEVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lundvik, anför:

I skrivelse den 23 november 1928 har kommerskollegium gjort framställning om åtgärders vidtagande för utläggande av vissa statsgruvefält inom Norrbottens län. De områden, som enligt kollegii uppfattning böra av-sättas såsom statsgruvefält, utgöras av dels vissa utav de gruvor och fyndigheter inom nämnda län, som jämlikt 1927 års malmfältsavtal överlämnats till staten, dels ock ytterligare några andra kronan tillhöriga fyndigheter.

Som stöd för sina berörda förslag har kollegium anført följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 61 häft. (Nr 78.)

*Kommers-
kollegium.*

»Huvudanledningen härtill utgöres av 1927 års malmfältsavtal samt av vissa därmed sammanhängande omständigheter, men kollegium anser sig böra vid samma tillfälle föreslå även att vissa andra kronan tillhöriga fyndigheter intagas i statsgruvefält.

Gruvor och
inmutade fyndigheter, överlämnade till kronan i enlighet med 1927 års malmfältsavtal.

I sådant avseende får kollegium till en början erinra därom, att i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition med förslag till överenskommelse med Luossavaara—Kirunavaara aktiebolag, Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, aktiebolaget Gellivare malmfält och Norrbottens järnverks aktiebolag 1927 års riksdag i sin skrivelse nummer 312 uttalade, bland annat, att riksdagen ansåge sig böra fordra, att Trafikaktiebolaget Grängesberg — Oxelösund, såsom ett skäligt vederlag för statens avstående till Luossavaara — Kirunavaara aktiebolag av statens särskilda rätt till Luossavaara malmfält, förbunde sig att den 1 oktober 1927 utan ersättning till staten med äganderätt överlämna samtliga de gruvor och inmutade områden inom Norrbottens län, vilka tillhörde aktiebolaget Nordsvenska malmfält eller trafikbolaget, ävensom att de malmfyndigheter, som härigenom med full äganderätt överlämnades till staten, borde, i den mån det låte sig göra, omedelbart utläggas till statsgruvefält.

I det härefter mellan staten och ovan förstnämnda fyra bolag den 29 juni 1927 träffade avtalet förband sig trafikbolaget att den 1 oktober 1927 till staten utan ersättning med äganderätt överlämna samtliga aktiebolaget Nordsvenska malmfält eller trafikbolaget den 22 mars 1927 tillhöriga gruvor och inmutade områden inom Norrbottens län.

Den skyldighet, trafikbolaget härigenom åtagit sig, har detsamma uppfyllt, och på grund av nådigt brev av den 17 september 1927 har kollegium för statens räkning mottagit ifrågavarande egendom.

Enligt malmavtalet har vidare staten åtagit sig ansvar för att under tiden till den 1 oktober 1947 den malm, som finnes i dessa till staten överlämnade fyndigheter, icke brytes annat än för järn- eller ståltillverkning i Sverige.

Vare sig fyndigheterna ifråga med ekonomisk fördel kunna utnyttjas eller icke är kronan alltså skyldig att under tiden till den 1 oktober 1947 behålla kontrollen över deras utnyttjande med hänsyn härtill. Visserligen kan, så länge nu gällande provisoriska förbud mot inmutning å odisponerad kronomark inom, bland andra, Norrbottens län förblir i kraft, inmutning för annans än kronans räkning å sådan mark icke ske utan Eders Kungl. Maj:ts tillstånd, men redan den omständigheten att det, såvitt kollegium kan finna, kan synas endast mindre sannolikt, att den provisoriska lagstiftningen skall förbliva gällande över hela den avsedda tidrymden, utgör ett skäl för kollegium att ansluta sig till riksdagens ståndpunkt i frågan om sättet för fyndigheternas bevarande under kronans uteslutande förfoganderätt genom utläggande däröver av statsgruvefält.

En ytterligare omständighet, som härvid bör tagas i betraktande, utgör den förenkling av fyndigheternas förvaltning, som utläggande av statsgruvefält å dem kan medföra.

Med nu gällande gruvlagstiftning äro emellertid möjligheterna att utlägga statsgruvefält begränsade till de fall, då fyndigheterna ifråga ligga på kronojord.

Detta är fallet med följande fyndigheter, alla försedda med utmål, nämligen i Pajala socken:

Pellivuoma nris 19 och 20,

i Jukkasjärvi socken:

Vieto nris 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30 och 33 samt Sautus nris 1, 8, 10, 11, 12 och 13 ävensom

i Vittangi kapellförsamling av samma socken:

Vathanvaara nr 6 samt de likaledes i Vathanvaarafältet belägna Sikku, Sarri, Svonni, Simma och Nutti.

På grund av vad ovan anförts anser kollegium statsgruvefält böra utläggas å dessa fyndigheter.

I samband med frågan härom torde böra till behandling upptagas jämväl vissa andra spörsmål om utläggande av nya statsgruvefält, nämligen för grafitfyndigheten i Nunasvaara och magnesitförekomsterna i Tarrekaise.

Rörande den förstnämnda får kollegium anföra följande.

I augusti 1918 anvisades för direktören G. Thisell 15 utmål å grafit, benämnda Nunas nris 3—13 och 15—18 samt belägna inom Vittangi malmfält i Vittangi kapellförsamling av Jukkasjärvi socken. Desamma äro dock numera sönade.

Av 1917 års mineralfyndighetskommission har denna fyndighet och därav erhållna brytningsprodukter gjorts till föremål för undersökningar i olika avseenden. Därvid har kunnat fastslås, att fyndigheten är av den storleksordningen, att densamma bör tillmätas framtida betydelse.

Då emellertid fyndigheten ej är av den beskaffenhet, att ett omedelbart upptagande av gruvdrift därå jämte lösande av därmed sammanhängande frågor rörande sättet för tillgodogörandet och anordnandet av kommunikationer synes påkallat eller ens berättigat, anser kollegium, att densamma bör avsättas för framtida behov genom utläggande av statsgruvefält därå.

Magnesitförekomsterna i berget Tarrekaise ett par mil ovanför Kvikkjokk äro kända sedan längre tid tillbaka. Senast hava därå lagda utmål varit av kronan på arrende upplåtna till magnesitaktiebolaget Tarrekaise. Fyndigheternas svårtillgängliga och avlägsna läge hava emellertid nödgat bolaget att undan för undan uppskjuta desammas bearbetande, och numera har bolaget sett sig föranlåtet att uppgiva planerna på en omedelbar exploatering och träda i likvidation. Att icke heller kronan för närvarande skulle bliva i stånd att med ekonomiskt gynnsamt resultat här upptaga gruvdrift torde vara visst, men även i detta fall synas fyndigheterna böra på grund av sin beskaffenhet tillmätas framtida betydelse och avsättas till statsgruvefält, vilket i sådant fall synes böra innesluta jämväl vissa andra i trakten liggande fyndigheter, särskilt de kronan tillhöriga magnesitutmålen Kaskaivo nr 1 och Rakaspakte nr 2, vilka likaledes ligga i en öde fjälltrakt, där gruvdrift ej nu kan upptagas.»

Jämte anmälan att kollegium inhämtat yttrande från bergmästaren i norra bergmästardistriktet över ett inom kollegium uppgjort förslag till gränser för de ifrågasatta statsgruvefälten samt att denne jämväl tillstyrkt statsgruvefältens utläggande, ingår kollegium härefter, under hänvisning till vissa framställningen bilagda kartor, på en närmare beskrivning av de föreslagna statsgruvefältens läge; och anför kollegium i dylikt hänseende följande:

»Fyndigheterna Pellivuoma nris 19 och 20 i Pajala socken äro belägna i östligaste delen av block I i kronoparken Kengisskogen eller Kengis bruks kolfångstskog. Nämnda område utgör en mot sydost utskjutande del av kronoparkens nordligaste parti, och statsgruvefältet, som torde böra benämnas *Pellivuoma statsgruvefält*, synes lämpligen böra erhålla följande gränser: i nordost: av kronoparkens gräns mot Tornefors ägor i Junosuando socken

Grafitfyndighet i Nunasvaara.

Magnesitförekomster i Tarrekaise m. m.

De föreslagna statsgruvefältens läge.

en sträcka av 2,000 meter räknade i nordvästlig riktning från östra hörnröset vid denna del av kronoparken;

i sydost: den i sydvästlig riktning från detta hörnröse löpande ägo-gränsen mellan kronoparken och Pajala häradsallmänning till hörnröset mellan kronoparken, allmänningen och Anttis ägor;

i sydväst: av kronoparkens gräns mot Anttis ägor en sträcka av 2,000 meter räknade åt nordväst från sistnämnda hörnröse;

i nordväst: en rät linje, som tänkes dragen mellan de båda på 2,000 meters avstånd från varandra av ovan nämnda hörnrösen belägna punkterna å statsgruvefältets nordöstra och sydvästra gränser.

Enär utmälen Vieto nr 22, 25—30 och 33 i Jukkasjärvi socken äro belägna endast några kilometer från nordöstra gränsen av det redan år 1910 utlagda *Ekströmsbergs statsgruvefält*, synes detta lämpligen kunna utvidgas över nämnda fyndigheter.

Enligt kungörelsen den 2 december 1910 angående utläggande av vissa statsgruvefält (Sv. förf.-saml. nr 137) utgöras Ekströmsbergs statsgruvefältets nuvarande gränser av följande:

i nordväst: en linje, tänkt dragen mellan fjälltopparna Atjavardo (höjdsiffran 858) i sydväst och Nialläive (höjdsiffran 887) i nordost;

i nordost: en linje, tänkt dragen från sistnämnda bergstopp Nialläive mot sydost, vinkelrätt mot nyssnämnda nordvästra gränslinje;

i sydost: en linje, tänkt dragen genom toppröset på fjället Pidjastjälko (avvägningssiffran 1,012.6) parallell med den nordvästra gränslinjen;

i sydväst: en linje, tänkt dragen från den ovannämnda bergstoppen Atjavardo mot sydost, vinkelrätt mot förstnämnda nordvästra gränslinje.

Utvidgningen skulle huvudsakligen komma att ske mot nordost, så att berget Vietovares topp komme att utmärka statsgruvefältets östra hörn. I samband därmed har bergmästaren föreslagit, att fältets nuvarande sydostgräns, i stället för att förbliva parallell med nordvästgränsen, skulle utgöras av en rät linje från Vietovares topp över Pidjastjälkos toppröse och vidare till sydvästra gränsen. Detta skulle föranleda, att denna sistnämnda obetydligt förlängdes mot sydost samt att en smal strimma närmast nuvarande gränsen mellan Pidjastjälko och nuvarande östra hörnet av statsgruvefältet bleve lämnat utanför detsamma.

Då alltså nordvästgränsen skulle lämnas helt orörd samt beskrivningen av sydvästgränsen alltjämt skulle komma att passa, komme i beskrivningen av statsgruvefältets gränser endast beträffande de nord- och sydöstra gränserna ändringar att bli erforderliga. I sådant avseende skulle, i stället för nuvarande, följande beskrivningar av dessa böra givas:

i nordost: en linje, tänkt dragen från sistnämnda bergstopp Nialläive i sydostlig riktning till fjälltoppen Vietovare (höjdsiffran 859);

i sydost: en linje, tänkt dragen åt sydväst från sistnämnda fjälltopp Vietovare genom triangelpunkten å fjälltoppen Pidjastjälko (höjdsiffran 1,012.6) samt vidare i samma riktning tills den träffar den sydvästra gränslinjen.

De ävenledes i Jukkasjärvi socken belägna utmälen Sautus nr 1, 8 och 10—13 ligga på berget Sautusvaara och inom Sevujoki kronopark vid den nordost om Jukkasjärvi by belägna sjön Sautusjärvi.

Det över dessa utmål utlagda statsgruvefältet torde böra benämnas *Sautusvaara statsgruvefält* och givas följande gränser:

i sydost: av ägo-gränsen mellan Jukkasjärvi häradsallmänning och Sevujoki

kronopark den raka sträckan från hörnröset sydväst om Avakkojärvi åt sydväst till stranden av Sautusjärvi;

i sydväst: östra stranden av Sautusjärvi mellan de punkter, där den samma träffas av kronoparkens gränslinjer mot å ena sidan allmanningen och å andra sidan Jukkasjärvi bys område;

i nordväst: av sistnämnda ägogräns den raka sträckan från Sautusjärvis strand till närmaste hörnröse nordost om triangelpunkten å Sautusvaara;

i nordost: en rät linje, tänkt dragen från sistnämnda hörnröse till det först omnämnda hörnröset sydväst om Avakkojärvi.

Vathanvaarafältet i Vittangi kapellförsamling utgör en del av Vittangifälten och är beläget å kronoparken Parakka på ett avstånd av omkring 2 mil nordväst om Vittangi by. Nordostligaste delen av kronoparken skulle här lämpligen avsättas till *Vathanvaara statsgruvefält* med följande gränser:

i nordväst: av ägogränsen mellan kronoparken och Jukkasjärvi häradsallmanning en sträcka av 2,000 meter, räknade å sydväst från hörnröset mellan kronoparken, allmanningen och Vittangi bys mark;

i nordost: den från samma hörnröse till hörnröset sydost om gruvfältet i sydostlig riktning löpande delen av gränsen mellan kronoparken och Vittangi bys mark;

i sydost: av den från sistnämnda hörnröse i sydvästlig riktning löpande fortsättningen av gränsen mellan kronoparken och byamarken en sträcka av 2,000 meter räknade från hörnröset;

i sydväst: en rät linje, som tänkes dragen mellan de båda på 2,000 meters avstånd från vart och ett av ovan nämnda hörnrösen belägna punkterna på statsgruvefältets nordvästra och sydöstra gränser.

Ungefär en mil sydost om Vathanvaarafyndigheten och strax norr om Rovasuvanto i Torne älv ligga de sönade graffitfyndigheterna i Nunasvaara å ett vid avvitrningen till murstensbrott avsatt, kronan förbehållet område, vilket i år 1921 upprättad beskrivning över laga skifte å alla ägor till Vittangi by i Jukkasjärvi socken finnes under rubriken »Lägenheter, som vid avvitrningen avsatts för allmänt behov och som genom laga kraftvunnet avvitrningsutslag förklarats skola stå under kronans disposition» angivet vid litt. p som »Plats för stenbrott med väg till Torne älv». Enligt meddelande från överlantmätaren i Norrbottens län finnes området ej upptaget i jordregistret men har anmälan därom den 29 maj 1925 överlämnats till kammarkollegium, vars beslut i anledning därav dock ej ännu förelåge.

Området för stenbrott synes böra bilda *Nunasvaara statsgruvefält*, varmot vägområdet ej bör ingå däri.

Tarrekaisefyndigheterna jämte utmålen Kaskaivo nr 1 och Rakaspakte nr 2 synas lämpligen kunna inrymmas inom en utvidgning av det inom Kvikkjokks kapellförsamling av Jokkmokks socken belägna, år 1910 beslutade *Ruotivare statsgruvefält*. Det sålunda utvidgade statsgruvefältet torde böra givas följande gränser, nämligen:

i norr och öster: en bruten linje, tänkt dragen österut från den sydligaste toppen av fjället Kartevare på Tarrajokks västra sida till fjälltoppen Tjuolda (höjdsiffran 1,443) och vidare utmed statsgruvefältets nuvarande norra och östra gränser;

i söder: en bruten linje, tänkt dragen från statsgruvefältets nuvarande sydligaste hörn utmed dess nuvarande sydgräns till en punkt, där denna träffas av en från fjälltoppen Vuoka (höjdsiffran 1,142) över den sydostligaste toppen av Vallevare, benämnd Prinskullen (höjdsiffran 742), i nordostlig

riktning framdragen rät linje, samt vidare utmed denna linje och från fjälltoppen Vuoka i västnordvästlig riktning till fjälltoppen Staika (höjdsiffran 1,799) å gränsen till Arjepluogs socken;

i väster: en rät linje, tänkt dragen från sistnämnda fjälltopp till ovan nämnda topp å fjället Kartevare.»

Kommerskollegii skrivelse avslutas på följande sätt:

»Inom såväl Ekströmsbergs som Ruotivare statsgruvefält finnas vissa enskilda tillhöriga ägor, utgörande inom de nytillkommande delarna av dessa statsgruvefält, såvitt kollegium har sig bekant, dels, inom det förra, mark tillhörande Saivorova hemman och dels, inom det senare, mark tillhörande Njunjes by.

I likhet med den enskilda tillhöriga mark, som redan nu finnes inom gränserna för dessa statsgruvefält men enligt 1910 års kungörelse icke är statsgruvefält, komme givetvis de enskilda ägorna inom de områden, som nu må utläggas till statsgruvefält, ej att ingå i statsgruvefälten.

Kollegium får hemställa, att, om statsgruvefält utläggas å förberörda fyndigheter, gränserna för statsgruvefälten bestämmas i överensstämmelse med vad kollegium sålunda förordat.»

Sveriges geologiska undersökning.

I ett över berörda framställning den 14 januari 1929 avgivet utlåtande har Sveriges geologiska undersökning förklarat sig dela kollegii uppfattning, att de omhandlade fyndigheterna lämpligen borde avsättas såsom statsgruvefält. Vid med ledning av kända malmgeologiska förhållanden företagen granskning hade undersökningen icke funnit anledning framställa någon erinran mot de föreslagna gränserna för statsgruvefälten.

Departementschefen.

Vad först angår de fyndigheter på kronojord, som jämlikt 1927 års malmfältsavtal överlämnats till staten, har kommerskollegium — under erinran om sagda års riksdags uttalande, att dessa fyndigheter borde bevaras under kronans uteslutande förfoganderätt genom deras avsättning till statsgruvefält — för egen del såsom stöd för sitt förslag i samma riktning framhållit, förutom den förenkling av fyndigheternas förvaltning, som därigenom skulle kunna åstadkommas, den kronan jämlikt berörda avtal åliggande skyldighet att under tiden intill den 1 oktober 1947 utöva viss kontroll över samma fyndigheters utnyttjande. Visserligen kan, såsom kollegium jämväl erinrat, så länge nu gällande provisoriska förbud mot inmutning å odisponerad kronomark inom Norrbottens län förbliver i kraft, inmutning å sådan mark för annans än kronans räkning icke ske utan Kungl. Maj:ts tillstånd. Då det emellertid synes mindre sannolikt, att ifrågavarande provisoriska lagstiftning skall förbliva gällande under hela den tidrymd, under vilken förenämnda kontroll är avsedd att utövas, finner jag mig lika med kommerskollegium redan av denna omständighet böra ansluta mig till 1927 års riksdags ståndpunkt i fråga om sättet för fyndigheternas bevarande.

Att åtgärder även böra vidtagas för att åt kronan bevara övriga i kommerskollegii skrivelse omförmälda fyndigheter, nämligen grafitfyndigheten i Nunasvaara och magnesitförekomsterna i berget Tarrekaise ävensom vissa

andra i närheten av sistnämnda förekomster belägna magnesitfyndigheter, synes mig, på grund av vad som i ärendet blivit upplyst rörande ifrågasvarande fyndigheters betydelse, påtagligt. Med hänsyn till att fyndigheterna äro belägna alltför långt från förefintliga kommunikationsleder för att under den närmaste framtiden kunna göras till föremål för bearbetning med gynnsamt ekonomiskt resultat, anser jag, i likhet med de myndigheter, som uttalat sig i ärendet, att frågan för närvarande bäst löses därigenom, att även dessa fyndigheter förklaras skola utgöra statsgruvefält.

Lika med kommerskollegium anser jag, att vissa av nu omförmälda fyndigheter icke böra utläggas såsom särskilda statsgruvefält utan sammanslås med två redan utlagda fält, nämligen Ekströmsbergs och Ruotivare statsgruvefält.

Fyra topografiska kartblad, varå de föreslagna statsgruvefältens sträckning i huvudsak anges, torde i avtryck få bifogas detta protokoll.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att de områden, som omförmälas i kommerskollegii ovannämnda skrivelse den 23 november 1928, med de gränser, som angivas i sagda skrivelse och utmärkts å densamma bilagda kartor, må, i den mån marken därinom utgöres av annan kronojord än sådan, som innehaves under ständig besittningsrätt eller är till boställe anslagen, förklaras vara statsgruvefält och alltså följande statsgruvefält utläggas, nämligen:

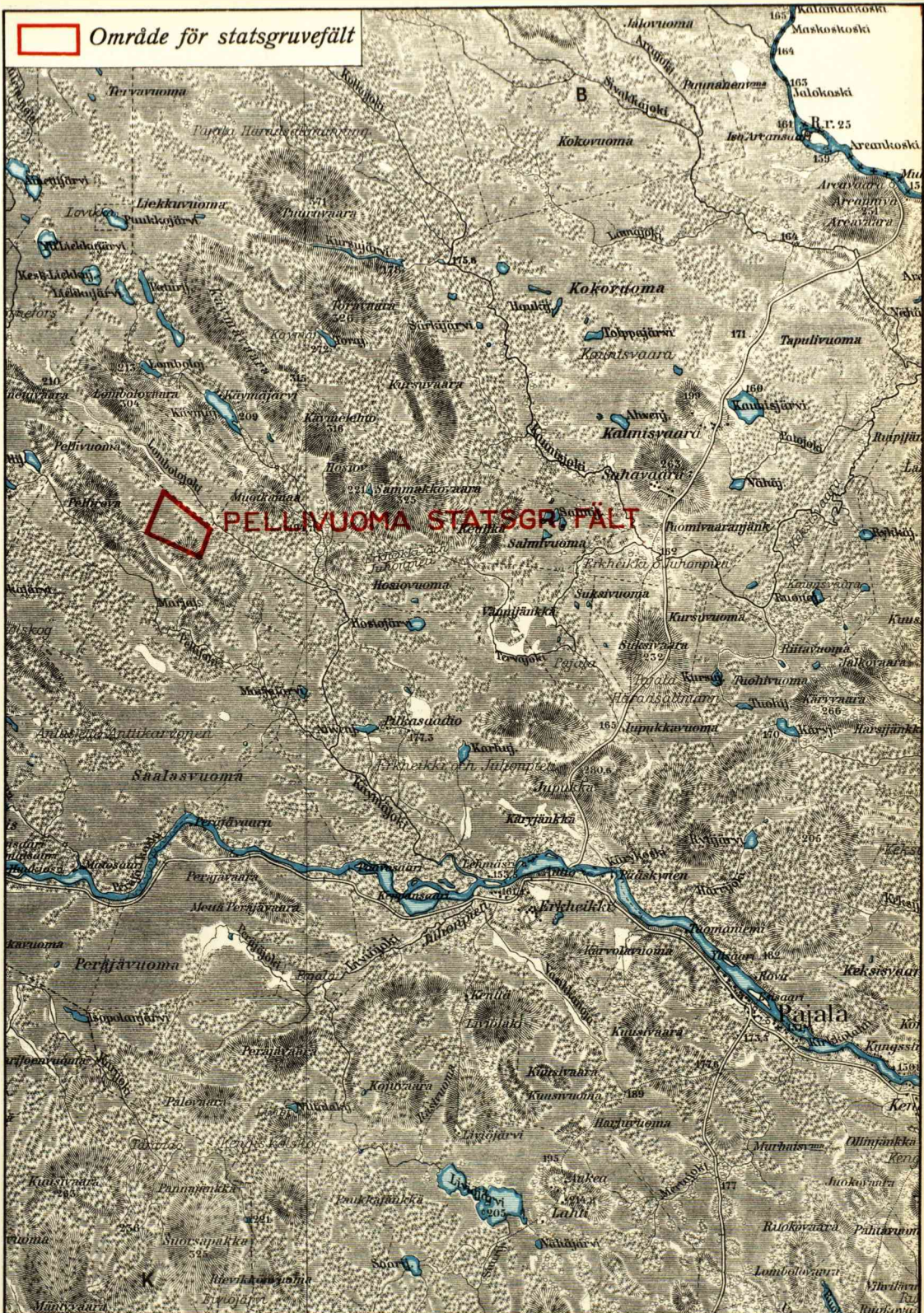
1. *Pellivuoma* statsgruvefält i Pajala socken;
2. *Ekströmsbergs* statsgruvefält i Gellivare och Jukkasjärvi socknar;
3. *Sautusvaara* statsgruvefält i Jukkasjärvi socken;
4. *Vathanvaara* statsgruvefält i Jukkasjärvi socken;
5. *Nunasvaara* statsgruvefält i Jukkasjärvi socken; samt
6. *Ruotivare* statsgruvefält i Jokkmokks socken.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Einar Engelstedt.

 Område för statsgruvefält

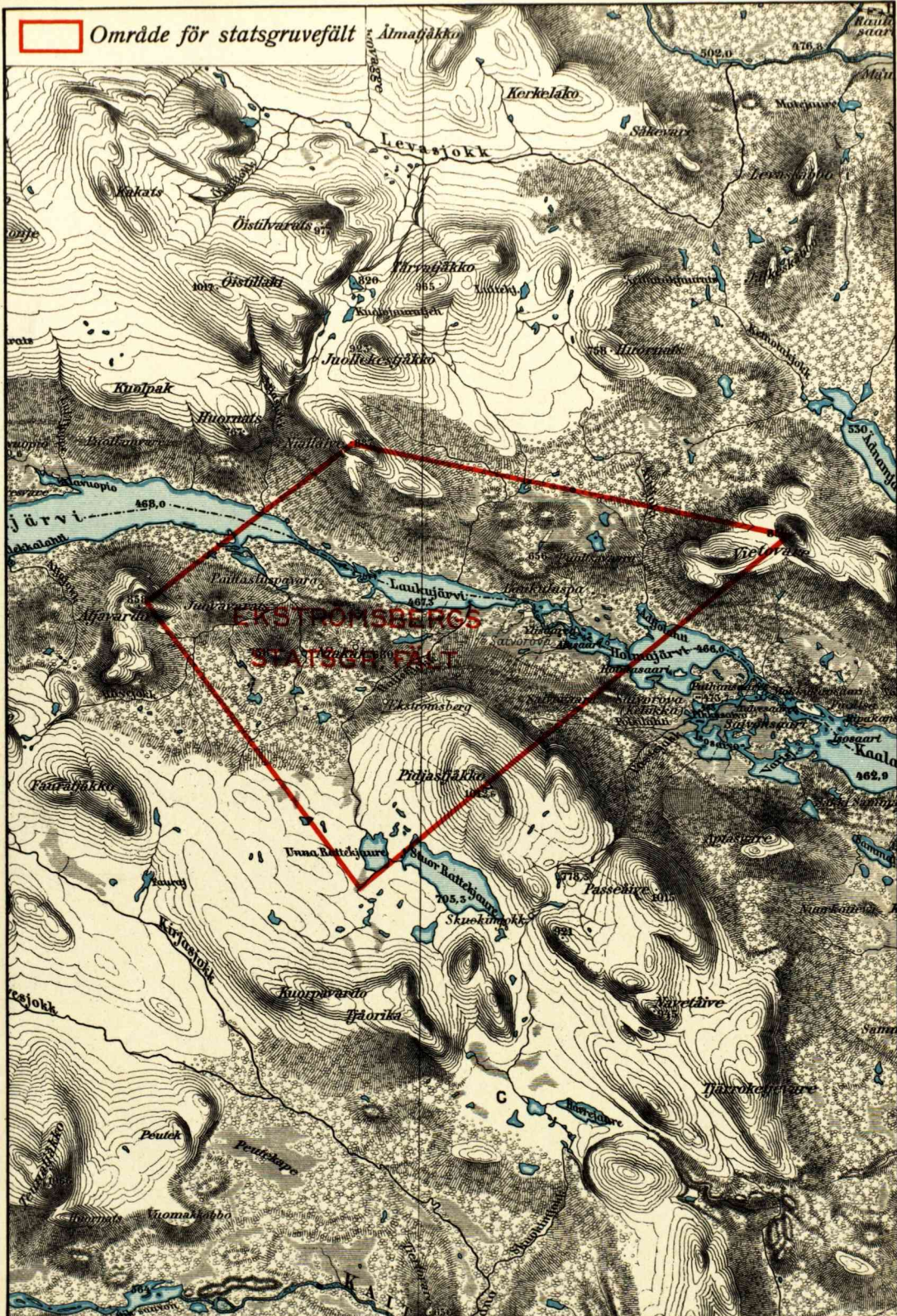
Skala 1:200000
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 km

GENERALSTABENS LITOGRAF. ANSTALT STHLM

Område för statsgruvefält

Skala 1:200000
m. 1000 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 km

GENERALSTABENS, LITOGR. ANSTALT STHLM

 Område för statsgruvefält

Skala 1:200000
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 km

GENERALSTABENS LITGR. ANSTALT STHLM.

 Område för statsgruvefält

Skala 1:200000
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 km